

151. löggjafarþing 2020–2021.
Þingskjal x — x. mál.
Stjórnarfrumvarp.

Frumvarp til laga

um breytingu á varnarmálalögum nr. 34/2008 (öryggissvæði o.fl.).

Frá utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra.

1. gr.

Á eftir orðinu „Stokksnes,“ í 1. mgr. 12. gr. laganna kemur: Gunnólfsvík og.

2. gr.

Lög þessi öðlast þegar gildi.

Greinargerð.

1. Inngangur.

Með frumvarpi þessu er lögð til breyting á ákvæði 1. mgr. 12. gr. varnarmálalaga nr. 34/2008. Hún felur það í sér að mörk núverandi starfssvæðis Landhelgisgæslu Íslands (öryggissvæðis) við Gunnólfsvíkurfjall, í landi ríkisjarðanna Gunnólfsvík I og Gunnólfsvík II í Finnafirði, verða endurskilgreind.

2. Tilefni og nauðsyn lagasetningar.

Tilefni lagasetningarinnar má rekja til undirbúningsvinnu vegna mögulegrar uppbyggingar alþjóðlegrar stórskipahafnar í Finnafirði. Í samráðshópi um undirbúning fyrir hafnarframkvæmdir í Finnafirði sitja fulltrúar þýska hafnarfyrirtækisins Bremenports, sveitarfélaganna Langesbyggðar og Vopnafjarðarhrepps, Orkustofnunar, EFLU, atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytisins, samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytis, fjármála- og efnahagsráðuneytis og, frá árinu 2018, utanríkisráðuneytis og umhverfis- og auðlindaráðuneytis. Iðnaðar- og viðskiptaráðherra undirritaði viljayfirlýsingu um verkefnið árið 2016 þar sem m.a. er gerð grein fyrir undirbúningsaðgerðum vegna stórskipahafnar í Finnafirði, þróun innviða og útfærslu frísvæðis. Samráðshópnum var ætlað að skila stöðuskýrslu um framkvæmd verkefnisins í byrjun árs 2019 og skýrslan hugsuð sem grundvöllur að frekari ákvarðanatöku um áframhald verkefnisins. Skýrslan hafði ekki komið út þegar lokið var við samningu þessa frumvarps.

Viðskiptalíkan verkefnisins gerir meðal annars ráð fyrir stofnun tveggja fyrirtækja. Annars vegar hafnarstjórn í Finnafirði (Finna fjörður Port Authority) sem yrði í eigu sveitarfélaganna og kaupi eða leigi land undir starfseminu og veiti sérleyfishöfum leyfi til rekstrar á svæðinu. Hins vegar þróunarfélag (Finna fjörður Port Development) í eigu Bremenports, EFLU og sveitarfélaganna. Sveitarfélögin, EFLA og Bremenports hafa útfært ramma að samningi milli

hafnarstjórnarinnar og þróunarfélagsins sem skilgreinir hlutverk hvors aðila um sig. Samstarfssamningar milli framangreinda aðila voru undirritaðir 11. apríl 2019.

Miðað við mögulega uppbyggingu í tengslum við umskipunarhöfn í Finnafirði og nálægð þróunar- og þjónustusvæðis við núverandi öryggisvæði á Gunnólfsvíkurfjalli, sem Landhelgisgæslan annast, er talið mikilvægt að ríkið endurskilgreini þörf sína hvað stærð öryggisvæðisins snertir, eins og gert er með frumvarpi þessu, enda var ekki unnt að sjá fyrir þessa þróun mála og fyrirsjáanlega aukin umsvif á svæðinu þegar öryggissvæðið á Gunnólfsvíkurfjalli var skilgreint árið 2008.

Í þessum efnum þarf að horfa til margvíslegra hagsmuna Íslands og þjóðréttar-skuldbindinga til lengri tíma lítið og þess að Ísland ber ríka ábyrgð gagnvart norðurslóðum og þróun mála þar. Frumvarpið tekur þannig mið af stefnu Íslands í málefnum norðurslóða, sbr. ályktun Alþingis nr. 20/139, einkum þó áherslum stefnunnar um að efla viðbúnað til eftirlits, leitar, björgunar og mengunarvarna á norðurslóðum. Þá tekur frumvarpið mið af þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland sem samþykkt var á Alþingi á árinu 2016, sbr. þingsályktun nr. 26/145, þar sem áhersla er meðal annars lögð á að horft verði sérstaklega til umhverfis- og öryggishagsmuna Íslands á norðurslóðum í alþjóðasamvinnu og varnarsamstarfs við önnur ríki, þ.m.t. innlandan viðbúnað, og að til staðar séu varnarmannvirki, búnaður, geta og sérfræðisþekking til að mæta þeim áskorunum sem Ísland stendur frammi fyrir í öryggis- og varnarmálum og til að uppfylla alþjóðlegar skuldbindingar Íslands.

Nauðsynlegt sýnist að gæta þess að ekki skapist óvissa um hver fari með skipulags- og nýtingaráherslur á landsvæði í ríkiseigu sem ríkið telur nauðsynlegt að fella undir endurskilgreint öryggissvæði við Gunnólfsvík og Gunnólfsvíkurfjall. Skipulags- og mannvirkjavald á því ríkislandi, sem færa á undir endurskilgreint svæði skv. frumvarpinu, yrði á hendi utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra, sbr. 62. gr. laga um mannvirki, nr. 160/2010, svo og 2. mgr. 3. gr. og 2. mgr. 8. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010.

Hugsunin hér er því einkum sú að tryggja heimildir ríkisins til skipulagsþróunar út frá stefnu Íslands í málefnum norðurslóða og þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland með tilliti til umhverfis- og öryggishagsmuna. Í því samhengi er gert ráð fyrir að á starfssvæðinu verði til dæmis aðstaða fyrir viðlegukant, þyrlupalla, þyrluflugskýli, eldsneytisbirgðastöð, varahluta-geymslur og þess háttar. Í engu er frumvarpinu ætlað torvelda fyrirhugaða uppbyggingu í Finnafirði heldur fyrst og fremst að tryggja hagsmuni ríkisins með helgun svæðis til mögulegrar nýtingar hvað varðar leit og björgun til framtíðar lítið. Engin áform eru um byggingu varnarmannvirkja á svæðinu. Endurskilgreint öryggissvæði í umsjón Landhelgisgæslunnar gæti vel samræmst og jafnvel stutt við fyrirhugaða uppbyggingu í Finnafirði er lýtur t.d. að stórskipasiglingum og hvers konar uppbyggingu á því sviði.

3. Meginefni frumvarpsins.

Með frumvarpinu er lögð til sú breyting á ákvæði 1. mgr. 12. gr. varnarmálalaga að á eftir orðinu „Stokksnes,“ komi orðin „Gunnólfsvík og“. Mörk núverandi starfssvæðis Landhelgisgæslunnar við Gunnólfsvíkurfjall, í landi ríkisins við Gunnólfsvík, verða endurskilgreind og útvíkuð. Í fylgiskjali frumvarpsins er að finna yfirlitsmynd (drög lóðarblaðs) sem sýnir núverandi stærð svæðisins og boðaða endurskilgreinda stærð. Jarðirnar Gunnólfsvík I og Gunnólfsvík II, sem sjá má á yfirlitsmyndinni, eru samtals 2529 hektarar að stærð. Innan marka þeirra er 93,5 hektara svæði sem nær frá þjóðvegi 85, Norðausturvegi á Brekknaheiði og þaðan upp á Gunnólfsvíkurfjall. Með frumvarpinu yrðu mörk svæðisins endurskilgreind og bætt við það 677,5 hektara landspildu (samtals 771 hektari). Á yfirlitsmyndinni sést hvernig þessi viðbótarspilda er afmörkuð (ferningur um miðbik myndar).

- Dregin er lína frá mörkum starfssvæðis Landhelgisgæslunnar efst uppi á Gunnólfsvíkurfjalli og þaðan til suðurs niður að sjó norðaustur af Gunnólfsvík.
- Frá sama hnitpunkti efst á Gunnólfsvíkurfjalli er lína til vesturs að helgunarsvæði Þjóðveggar 85, á sunnanverðri Brekknaheiði.
- Frá þeim hnitpunkti á Brekknaheiðinni er lína fyrst til suðurs með helgunarsvæði Þjóðveggarins innan jarðarinnar og síðar, þegar Þjóðvegurinn fer til suðvesturs yfir ána Geysirófu, fylgja mörk svæðisins jarðarmörkum með ánni Geysirófu niður að sjó í norðvestanverðri Gunnólfsvík.

Samhliða gildistöku frumvarpsins er gert ráð fyrir að utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra birti í B-deild Stjórnartíðinda, á grundvelli heimildarákvæðis 3. mgr. 12. gr. varnarmálalaga, auglýsingu sem sýni landfræðileg mörk hins endurskilgreinda svæðis. Núgildandi auglýsingu, fyrir starfssvæði Landhelgisgæslunnar við Gunnólfsvíkurfjall, er að finna í fylgiskjali e við auglýsingu nr. 720/2015 sem birt var í B-deild Stjórnartíðinda 14. ágúst 2015.

Með lögfestingu frumvarpsins mun skipulags- og mannvirkjavalld á því svæði sem bætist við öryggissvæðið færast frá Sveitarfélaginu Langanesbyggð yfir til ríkisins (þ.e. utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra). Þessar valdheimildir ráðherrans leiða af ákvæði 62. gr. laga um mannvirki, nr. 160/2010, svo og 2. mgr. 3. gr. og 2. mgr. 8. gr. skipulagslaga, nr. 123/2010, sem kveða á um yfirstjórnarhlutverk hans hvað þessa málaflokka snertir. Enn fremur munu önnur ákvæði varnarmálalaga, t.d. varðandi hagnýtingu öryggissvæðisins, aðgangsheimildir og skattundanþágur, gilda um allt hið endurskilgreinda öryggissvæði.

4. Samræmi við stjórnarskrá og alþjóðlegar skuldbindingar.

Efni frumvarpsins kallar ekki sérstaka skoðun á samræmi við stjórnarskrá. Þá er frumvarpið sem fyrr segir talið samræmast vel núverandi stefnu Íslands í málefnum norðurslóða, sbr. ályktun Alþingis nr. 20/139, sem og Þjóðaröryggisstefnu fyrir Ísland, sbr. ályktun Alþingis nr. 26/145, einkum hvað varðar hagsmuni Íslands á norðurslóðum, í alþjóðasamvinnu og innlendum viðbúnaði til framtíðar litið.

5. Samráð.

Við samningur frumvarpsins var m.a. haft samráð við fjármála- og efnahagsráðuneytið, dómsmálaráðuneytið og Landhelgisgæslu Íslands. Einnig voru frumvarpsdrögin, á fyrri vinnslustigum, kynnt sérstaklega fyrir samráðshópi um undirbúning fyrir hafnarframkvæmdir í Finnafirði á nokkrum fundum. Frumvarpið var kynnt í samráðsgáttinni í febrúar- og marsmánuði 2021. **XX** umsagnir bárust.

6. Mat á áhrifum.

Ekki er talið að frumvarpið muni fela í sér útgjaldaauka fyrir ríkisjóð verði það að lögum. Landhelgisgæsla Íslands rekur öryggissvæðið við Gunnólfsvíkurfjall. Talið er að umsýsla hins endurskilgreinda öryggissvæðis rúmist innan núverandi sammingsbundins rekstrarramma stofnunarinnar hvað framkvæmd varnarmála snertir.

Með útvíkkuðum mörkum núverandi öryggissvæðis á Gunnólfsvíkurfjalli í sveitarfélaginu Langanesbyggð, verður spildan sem við svæðið bætist undanþegin öllum opinberum gjöldum samkvæmt 21. gr. varnarmálalaga, líkt og önnur öryggissvæði. Fasteignagjöld Langanesbyggðar, af viðbótarspildunni, falla því niður verði frumvarpið að lögum og tekjur sveitarfélagsins skerðast sem því nemur. Einvörðungu hluti af landi jarðanna Gunnólfsvík I

og II hefur verið metin fasteignamati og því er illgerlegt að leggja mat á tekjuskerðingu sveitarfélagsins, en telja verður þó að hún sé mjög óveruleg.

Eins og fyrr er nefnt er það metið svo að samþykkt frumvarpsins hafi þau megináhrif að draga úr óvissu um skipulags- og nýtingaráherslur á landsvæði í ríkiseigu sem ríkið telur nauðsynlegt að fella undir endurskilgreint öryggissvæði við Gunnólfsvík. Samþykkt frumvarpsins mun færa skipulags- og mannvirkjavalld, á því svæði sem bætist við öryggissvæðið, frá sveitarfélaginu Langanesbyggð til ríkisins. Það er metið svo að ávinningur ríkisins af þessari breytingu sé meiri en hugsanleg neikvæð eða íþyngjandi áhrif þess fyrir aðra hagaðila.

Um einstakar greinar frumvarpsins.

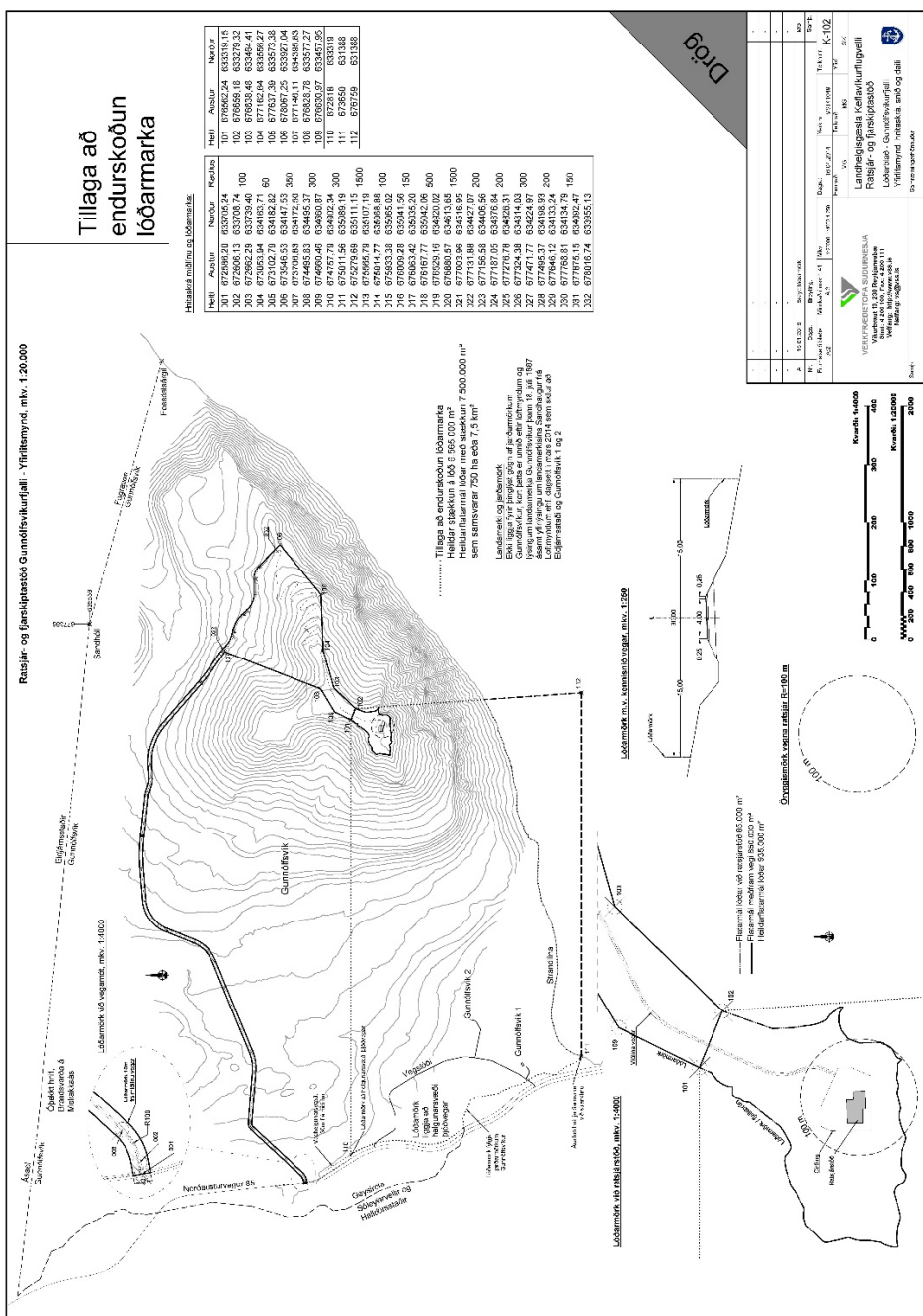
Um 1. gr.

Hér er lögð til sú breyting á ákvæði 1. mgr. 12. gr. varnarmálalaga að á eftir orðinu „Stokksnes,“ komi orðin „Gunnólfsvík og“. Mörk núverandi starfssvæðis Landhelgisgæslunnar við Gunnólfsvíkurfjall, í landi ríkisins við Gunnólfsvík, verða samhliða þessu endurskilgreind og útvíkkuð. Að öðru leyti vísast hér til almennra athugasemda í greinargerð frumvarpsins, einkum 3. kafla.

Um 2. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

FYLGISKJAL

VERKFRÆÐIÐ TEKNI
 Landfræðingastofa SÍÐUNDEL
 Stofnun Landfræðinga í Sýslunum
 Landfræðingastofa Sýslunanna
 Vífirittmynd af skammtum og
 Vífirittmynd af skammtum og
 Vífirittmynd af skammtum og
 Vífirittmynd af skammtum og

Stærðskala 1:20.000

0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 1100 1200

Dröf